

گام نخست: بررسی مقاله توسط کارشناسان نشریه

پس از ارسال یک مقاله به دفتر نشریه و در گام نخست، ساختار مقاله توسط کارشناسان نشریه مورد بررسی دقیق قرار می‌گیرد. شیوه‌نامه تدوین مقالات بایستی به‌دقت توسط نویسندگان مورد مطالعه و رعایت قرار گیرد. بنابراین، بلافاصله پس از آن که یک مقاله توسط نشریه دریافت شد، کارشناسان نشریه هماهنگی و هم‌خوانی مقاله ارسال‌شده با شیوه‌نامه را مورد بررسی قرار داده و در صورت برخورد با هرگونه اشکال، مراتب را به نویسنده(گان) مقاله منعکس کرده و از آنها درخواست می‌کنند تا در اسرع وقت نسبت به رفع ایرادات مطروحه اقدام و مقاله را برای بار دوم به نشریه ارسال کنند. این گام حداکثر طی ۲ روز انجام می‌شود.

گام دوم: بررسی مقاله توسط سردبیر

در صورتی که مقاله گام نخست را با صحت گذرانده باشد، توسط سردبیر به‌دقت مورد بررسی و مطالعه قرار گیرد. در این گام دو سؤال بسیار مهم و اساسی مورد توجه قرار خواهند گرفت. سؤال نخست این است که آیا موضوع مقاله در حیطه موضوعات تخصصی مورد علاقه نشریه قرار می‌گیرد؟ و سؤال دوم این است که آیا مقاله ارسال‌شده نوآوری کافی را در حوزه‌های تخصصی نشریه دارا می‌باشد یا خیر؟ بنابراین، مقالاتی که در حوزه‌های تخصصی نشریه نبوده، حرف تازه‌ای برای گفتن نداشته باشند، یا از روش کار متقن و صحیحی برخوردار نباشند، در این گام با عدم پذیرش روبه‌رو خواهند شد. در این مرحله از نرم افزار مشابهت یاب «همتاگو» در بررسی اولیه و در فرآیند داوری مقالات استفاده نموده که در صورت مشابهت بیش از ۳۰٪ با مراجع موجود قبلی، مقاله رد خواهد شد. لازم به توضیح است که این گام حداکثر طی ۲ روز انجام می‌شود.

گام سوم: تعیین داور و انجام داوری

در این مرحله (که حداکثر طی ۳ روز انجام می‌شود) سردبیر با نظرخواهی از اعضای هیأت تحریریه، حداقل سه داور برای مقاله تعیین می‌کند. داوران انتخاب‌شده بایستی از تخصص و تبحر لازم درخصوص موضوع مقاله برخوردار بوده و با نحوه داوری نیز آشنا باشند؛ سپس، به داوران از طریق ایمیل اطلاع رسانی می‌شود و از ایشان در مورد پذیرش یا عدم پذیرش داوری نظرخواهی می‌گردد. در صورتی که داوران، انجام داوری را متقبل شوند، مدت زمانی در اختیار آنها قرار می‌گیرد تا در آن زمان بتوانند به‌دقت مقاله را مورد مطالعه قرار داده و نقاط قوت و ضعف آن را مورد نقد و بررسی قرار دهند. در صورتی که یکی از داوران، به‌دلیلی از انجام داوری انصراف دهد، سردبیر داور دیگری را انتخاب می‌کند. اگر چه در حالت آرمانی، این مرحله بایستی ظرف مدت یک یا دو ماه خاتمه یابد، اما در عمل ممکن است تا چندین ماه به طول انجامد. به هر صورت، داوران پس از بررسی دقیق یک مقاله ممکن است نظرات خود را در قالب یکی از پنج پیشنهاد زیر به سردبیر نشریه اعلام کنند:

۱. رد
۲. نیازمند اصلاحات اساسی؛
۳. نیازمند اصلاحات جزئی؛
۴. قبول

در صورتی که تمامی داوران به رد صلاحیت مقاله نظر داده باشند، سردبیر با بررسی دقیق نظرات آن‌ها تصمیم خواهد گرفت که آیا نامه عدم پذیرش مقاله را برای نویسندگان ارسال کند و یا نظر داوران بیشتری را جویا شود. در صورتی که داوران، چاپ مقاله را با اصلاحات اساسی و یا جزئی درخواست کرده باشند، سردبیر نشریه پس از بررسی دقیق نظرات داوران، تصمیم نهایی را درخصوص مکاتبه با نویسنده و ارائه فهرست اصلاحات به وی خواهد گرفت.

گام چهارم: تصحیح مقاله توسط نویسنده(گان)

مهلت داده شده در این مرحله به نویسندگان دو هفته (برای اصلاحات جزئی) و چهار هفته (برای اصلاحات اساسی) است. نویسندگان در این مدت بایستی به دقت نظر داوران را مورد کنکاش قرار داده و تا جای ممکن نسبت به رفع نواقص اعلام شده اقدام کنند. در صورتی که نویسنده(گان)، انجام مورد یا مواردی از اصلاحات درخواستی را غیرمنطقی و یا غیرممکن می‌دانند، بایستی به هنگام ارسال مجدد مقاله خود به سردبیر، ادله لازم و منطقی جهت توجیه غیرمنطقی یا غیرممکن بودن انجام اصلاحات مورد نظر را اعلام کنند.

در این گام، نویسندگان باید در متن پاسخ به داوران، به تفکیک برای هر داور و هر نظر داور اصلاحات انجام شده را توضیح دهند. هرگونه اصلاح انجام شده، باید در متن مقاله به دقت مشخص شود تا از متن قبلی قابل تشخیص باشد. برای اینکار اصلاحات خواسته شده هر داور با رنگ مجزا در متن مقاله مشخص می‌شود. همچنین، توصیه می‌شود که نویسندگان مهلت ارائه شده توسط نشریه را به دقت رعایت کرده و تا قبل از انقضای این مهلت، مقاله تصحیح شده را به همراه پاسخ به داوران در سایت نشریه بارگذاری کنند. در صورتی که به هر دلیل نویسنده مسئول زمان بیشتری برای تصحیحات نیاز داشته باشد، می‌تواند به سردبیر اعلام کند تا ایشان بر حسب صلاحدید با آن موافقت یا مخالفت نماید.

گام پنجم: بررسی اصلاحات انجام شده توسط داوران

پس از دریافت مقاله تصحیح شده همراه با نامه نویسندگان، مقاله جهت بررسی مجدد برای داوران قبلی ارسال می‌شود. داوران بایستی در مهلت تعیین شده، مقاله و نظر نویسندگان را به دقت بررسی کرده و میزان تصحیحات انجام شده را مورد توجه قرار دهند. در این مرحله، اگر تصحیحات انجام شده در مقاله از نظر داوران مناسب و کافی تشخیص داده شود، آن‌ها مراتب را به نشریه اعلام می‌کنند؛ اما اگر تعدادی از اصلاحات انجام نشده باشد، ممکن است داوران انجام مجدد اصلاحات باقیمانده را درخواست کنند. در مواردی هم که داوران اصلاحات انجام شده را بسیار ضعیف دانسته و یا تشخیص دهند که نویسنده قادر به انجام اصلاحات نیست، پیشنهاد خود مبنی بر رد مقاله را برای سردبیر ارسال خواهند کرد. بنابراین، در این مرحله ممکن است که سرنوشت مقاله به سه صورت زیر رقم بخورد:

۱. رد کامل مقاله

۲. درخواست اصلاحات باقی مانده

۳. موافقت با اصلاحات انجام شده (قبول بدون شرط)

در پایان این گام نیز سردبیر و اعضای هیأت تحریریه نظر داوران را به دقت مورد مطالعه قرار می‌دهند. در صورتی که تصمیم به رد مقاله گرفته شود، نامه عدم پذیرش صادر و در صورتی که انجام اصلاحات مورد نیاز باشد، موضوع به اطلاع نویسندگان خواهد رسید و از آن‌ها خواسته می‌شود که حداکثر در طی دو هفته اصلاحات را انجام داده و مقاله تصحیح شده را دوباره ارسال کنند. در صورتی که گزینه «پذیرفته شده توسط هیئت تحریریه و منتظر نوبت انتشار» در سامانه نشریه انتخاب شد، نامه پذیرش برای نویسندگان صادر و مقاله جهت انجام امور ویراستاری تحویل ویراستار نشریه می‌شود.

گام ششم: ویراستاری مقاله پذیرش شده

در این گام، ویراستار نشریه به دقت مقاله پذیرش شده را مورد مطالعه و ویراستاری قرار می‌دهد. گاهی اوقات ممکن است، حجم ویراستاری انجام شده بسیار اندک باشد؛ اما گاهی ممکن است بخش‌های مختلف مقاله از نظر ویراستار محتاج بازنویسی مجدد باشد. همچنین، در این گام ممکن است ایراداتی که از نظر نویسندگان و داوران مخفی مانده بود، توسط ویراستار کشف شود. نحوه نوشتن منابع و ارجاع به آنها در متن، نحوه تهیه جداول و نمودارها، همخوانی اعداد در خلاصه، متن، جداول و نمودارها از جمله مواردی است که توسط ویراستار به دقت مورد توجه قرار می‌گیرد.

این گام ممکن است بین یک تا دوهفته به طول انجامد. در طی این گام گاهی اوقات ضرورت می‌یابد ویراستار با نویسنده مقاله تماس حاصل کند تا هرگونه شبهه یا ابهامی رفع شود. در پایان این مرحله و پس از انجام کلیه امور ویراستاری، مقاله توسط صفحه‌بند و صفحه‌آرای نشریه به‌دقت به ساختار نشریه برگردانده می‌شود و جهت تأیید نهایی به نویسندگان ارسال می‌شود.

گام هفتم: تأیید نهایی مقاله فرمت‌شده توسط نویسندگان

در این گام که آخرین گام در چاپ مقاله است، مقاله ویراستاری‌شده‌ای که به ساختار نشریه برگردانده شده، بایستی توسط نویسندگان مورد بازخوانی بسیار دقیق قرار گیرد. این دقت، از عنوان مقاله شروع شده و تا پایان منابع مقاله ادامه خواهد داشت. گاهی ممکن است در تایپ اسامی اشتباه رخ داده باشد، بنابراین، حتی اسامی نویسندگان و نشانی نهایی آن‌ها بایستی به‌دقت مورد توجه قرار گیرد؛ زیرا در صورت تأیید نهایی نویسندگان، مقاله عیناً به زیور طبع آراسته خواهد شد. از آن جایی که با چاپ مقاله، دیگر امکان رفع خطایی وجود نخواهد داشت، به نویسندگان توصیه می‌شود این گام را با دقت و وسواس بسیار زیادی به پایان برسانند.